

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TEXNIK TAFAKKURNI
RIVOJLANTIRISHDA KLAX METODINING SAMARADORLIGI****Adilova Noila Baxridin qizi***Andijon davlat pedagogika
instituti tayanch doktoranti*

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik tafakkurni rivojlantirishda Klax metodining samaradorligi yoritilgan. Klax pedagogikasi bolalarni mustaqil o'ylash, tahlil qilish, muammoni hal etish va yangilik yaratishga yo'naltiruvchi zamonaviy yondashuv sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda ushbu metodning nazariy asoslari, amaliy qo'llanish imkoniyatlari hamda texnik tafakkurni shakllantirishdagi o'rni ilmiy asosda tahlil qilinadi. Maqolada shuningdek, Klax yondashuvi orqali bolalarda texnologik fikrlash, muammoli vaziyatlarga ijodiy yechim topish, hamda o'yin asosida o'rganish jarayonining ijobiy natijalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Klax metodi, texnik tafakkur, maktabgacha ta'lim, ijodiy fikrlash, muammoli vaziyat, innovatsion yondashuv, texnologik kompetensiya, bolalar rivoji, metod samaradorligi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion pedagogik yondashuvlar, xususan Klax metodikasi asosida ta'lim berish jarayoni keng qo'llanilmoqda. Ushbu metodika bolalarning mustaqil fikrlashini, amaliy faoliyatga qiziqishini hamda texnik tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan. Klax metodining asosiy g'oyasi har bir bolaning ichki ijodiy imkoniyatini aniqlash va uni amaliy mashg'ulotlar orqali yuzaga chiqarishdan iborat. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bola atrof-muhitni faol o'rganishga intiladi, shuning uchun Klax yondashuvi uning tabiiy qiziqishini qo'llab-quvvatlashda muhim vositadir.

Texnik tafakkur bu bolaning muammoni mantiqan hal etish, texnik yechimlarni izlash, konstruktsiyalar yaratish va natijani baholay olish qobiliyatidir. Ushbu tafakkur turi kelgusida bolaning fan-texnika yo'nalishlariga qiziqishini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tizimida Klax metodini tatbiq etish orqali texnik tafakkurni rivojlantirish dolzarb masala sifatida qaraladi.

Pedagogik tadqiqotlarda (A. Abdurahmonov, N. Sayfullayeva, D. Rasulova, G. Jo'raeva) Klax metodining innovatsion ta'limdagi ahamiyati keng yoritilgan. Mazkur uslubda o'qitish o'yin faoliyati, loyihalash, tajriba o'tkazish, texnologik topshiriqlarni bajarish orqali amalga oshiriladi. D. Kolbning tajriba asosida o'rganish nazariyasi Klax metodining falsafiy negizini tashkil etadi, ya'ni bola faol ishtirok etgan jarayondagina bilim chuqur o'zlashtiriladi.[1]

Maktabgacha ta'lim tizimidagi zamonaviy yondashuvlar orasida texnik tafakkurni shakllantirish muhim o'rin tutadi. G. Guilford va K. Robinson asarlarida ijodiy tafakkur va muammoli fikrlash bolaning kelajakdagi intellektual salohiyatini belgilovchi omil sifatida e'tirof etilgan. Shu nuqtai nazardan, Klax metodi bolani tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki bilimni yaratuvchi subyekt sifatida shakllantiradi.[2]

Klax metodikasini maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limiga tatbiq etishda quyidagi bosqichlar samarali natija beradi:

Bolalar o'yin, qurilish, texnik modellashtirish jarayonlarida faol ishtirok etadi. Ular turli materiallardan (plastilin, konstruktor, yog'och detallar) foydalanib, real muammolarga yechim izlaydi. Bu bosqich texnik tafakkurning amaliy jihatini rivojlantiradi.

Bolalar kichik texnik loyihalarni amalga oshiradi. Masalan, oddiy ko'prik modeli, shamol tegirmoni yoki suv nasosi maketini yaratish. Bu jarayonda bolalar muammoga tizimli yondashishni, natijani oldindan rejalashtirishni o'rganadi.

Har bir loyiha yakunida bola o'z ishi natijalarini tahlil qiladi, kamchiliklarni aniqlaydi va yangi g'oyalar ilgari suradi. Bu jarayon ijodiy hamda texnik tafakkurning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Klax metodining muhim jihatlaridan biri —jamoaviy ijoddir. Bolalar birgalikda ishlash orqali kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi, o'zaro fikr almashish va qaror qabul qilishni o'rganadi.

Klax metodikasi yordamida o'tkazilgan tajriba-sinov mashg'ulotlari natijasida bolalarda quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

Texnik tafakkur darajasi 35% dan 70% gacha oshgan;

Mustaqil ijodiy fikrlash ko'rsatkichlari 40% ga oshgan;

O'quv mashg'ulotlarida faol ishtirok etish 60% dan 85% gacha ko'tarilgan.

Bu natijalar Klax metodining samaradorligini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.[3]

Klax metodining muvaffaqiyati uning integrativ tabiatidadir. U o'yin, tajriba, san'at, texnologiya va fan elementlarini uyg'unlashtiradi. Mazkur metodda bola bilimni tayyor holatda emas, balki izlanish, xato qilish va to'g'ri yechim topish jarayonida egallaydi. Shu sababli, Klax yondashuvi nafaqat texnik tafakkurni, balki ijtimoiy-emotsional rivojlanishni ham qo'llab-quvvatlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim konsepsiyasida bolalarda kreativ va texnologik kompetensiyalarni shakllantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Klax metodining amaliy tatbiqi bu maqsadga erishishda samarali vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, Klax metodikasi maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik tafakkurni rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. U o'yin va tajriba asosida o'qitish, muammoli vaziyatlarni hal etish, jamoaviy ijod orqali bilimlarni mustahkamlashga imkon beradi. Ushbu metod bolalarda texnik tafakkur, mustaqil

qaror qabul qilish, innovatsion fikrlash va amaliy faoliyatga tayyorgarlikni kuchaytiradi. Shunday ekan, Klax yondashuvini maktabgacha ta'lim jarayoniga keng tatbiq etish zamonaviy ta'lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdurahmonov A. Maktabgacha ta'limda texnologik tafakkurni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Fan, 2021. 145 b.
2. Sayfullayeva N. "Klax metodikasining maktabgacha ta'limdagi ahamiyati." – Pedagogika va innovatsiya jurnali, №2, 2022. – 45–53-betlar.
3. Jo'raeva G. "Klax metodining STEAM-ta'lim bilan integratsiyasi." – Ta'lim taraqqiyoti, №4, 2023. – 60–68-betlar.
4. Rasulova D. Bolalar ijodiy tafakkurini rivojlantirishda innovatsion metodlardan foydalanish. Samarqand: Zarafshon nashriyoti, 2022. 156 b.